

Vrouwen die schrijven, leven gevaarlijk

Stefan Bollman

■ Stefan Bollman - **Vrouwen die schrijven, leven gevaarlijk** - 2007, Brussel, Mercatorfonds, 152 blz. met illustraties, 24,95 euro, ISBN 978-90-6153-791-5.

'Schrijf geen boeken, maar breng kinderen ter wereld.' Die raad kreeg de 19de-eeuwse Franse schrijfster Aurore Dupin. Ze deed beide, maar schrijven deed ze onder een mannelijke pseudoniem: George Sand. Ze is een van de schrijfsters die werden opgenomen in het boek 'Vrouwen die schrijven, leven gevaarlijk'. Het is het vervolg op 'Vrouwen die lezen, zijn gevaarlijk'.

Stefan Bollman tekende voor beide boeken. 46 vrouwelijke auteurs worden bijzonder beknopt geëvoeerd. Het zijn de bekende namen: van Hildegard von Bingen en Christine de Pisan, over Jane Austen, Selma Lagerlöf, via Colette, Sylvia Plath, Anais Nin, Françoise Sagan tot Nobelprijswinnaars Doris Lessing en Toni Morrison en de eveneens gelauwerde Arundhati Roy.

Waarom deze selectie uit (voornamelijk) 250 jaar Europese en Amerikaanse literatuurgeschiedenis is niet meteen duidelijk. Waarom niet Belle Van Zuylen (alias Isabelle de Charrière), die met haar publicaties aangaf dat ze 'geen talent voor ondergeschiktheid' had? Waarom niet de beroemde brieven-schrijfster Madame de Sévigné, die via haar brieven haar positie opeiste? Waarom niet Anna Bijns?

En waarom niet de 18de-eeuwse Britse Hannah More, die van haar pen leefde en van haar boek 'Op zoek naar geluk' in 1780 10.000 exemplaren verkocht? Als eerbetoon aan Elisabeth Montagu en haar intellectueel salon schreef Hannah een galopperend vers 'Bas Bleu'. Dat werd later vervormd tot 'Blue-stockings', een pejoratieve spotnaam

voor belezen vrouwen, wat het oorspronkelijk zeker niet was.

Is de stelling van Marie von Ebner-Eschenbach waar dat de vrouwenkwestie begonnen is op het moment dat vrouwen leerden lezen? De 19de-eeuwse Franse schrijver-dandy Barbey d'Aurevilly poneerde dat vrouwen die schrijven, geen vrouwen meer zijn. 'Het zijn mannen, maar dan mislukte mannen.' Misschien was schrijven voor vrouwen niet zo vanzelfsprekend. Jane Austen schreef in het geniep. Harriet Beecher-Stowe, de bedenker van het beroemde 'De negerhut van oom Tom' was getrouwd met een theoloog en had zeven kinderen. Nadat ze het huis aan kant had, was ze te moe om nog te schrijven. Schrijven is nochtans een handige activiteit voor een 'onderworpen' vrouw: er is weinig voor nodig en het kan overal. Simone de Beauvoir schreef op café. Toni Morrison schrijft tussen haar spelende kinderen.

Virginia Woolf meende dat elke vrouw recht had op 'a room of her own'. Die kamer voor zichzelf was een metafoor voor wat meer beschikkingsrecht voor vrouwen. Niet dat Virginia moest klagen, want echtgenoot Leonard Woolf heeft altijd de artistieke talenten van zijn labiele vrouw gesteund. En toch bekende Virginia Woolf dat ze worstelde met 'de engel in huis'. Het is een verwijzing naar het Victoriaanse ideaalbeeld van de vrouw maar het duidt ook op psychologische blokkades in het hoofd van een schrijver, man zowel als vrouw.

Eliane VAN DEN ENDE